

גיליון מס' 201 | פרשת נח
תשע"ז שנה ד'

גליון זה יוצא לע"נ
הרב אברהם דוד ז"ל בן הרב שלמה יוסף הי"ד
נלב"ע ה' מר חשוון
תנצב"ה

דברי שי"ה

ממרן שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

פשוט על הפרשה

"כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה" (ו, א)

איתא בחז"ל (במדבר הנעלם פ' נח כ"ג א') שהיה טענה על נח שהיה לו להתפלל על בני דורו, וי"ל דעל כן נקרא המבול על שמו כדכתיב (ישעי' נ"ד ט') כי מי נח זאת לי אשר נשבעתי מעבור מי נח עוד על הארץ. ומה שבאמת לא ביקש רחמים על בני דורו י"ל דסבר דלו עצמו עושה השי"ת טובה עמו שמצילו מן המבול וכיצד יבקש עוד על אחרים, ומ"מ הי' עליו טענה שהיה צריך לבקש [שוב הראוני ברבנו בחיי שכ' דנח ידע שאין עשרה צדיקים בדור ובמילא לא ינצלו מהמבול וכדמצינו גבי אברהם שלא ביקש על פחות מעשרה להציל את סדום].

"אבי מלכה ואבי יסכה" (יא, כט)

פירש"י יסכה זו שרה ולמה נקרא שמה יסכה שסוכה ברוה"ק. וי"ל למה כתבה התורה דוקא כאן שם יסכה. וי"ל שבא לתרץ קושיא א' דהא משמע פשוט דקרא דאברם גדול מנחור כמ"ש תרח הוליד את אברם את נחור (ועי' סנהדרין ס"ט ב') ומשמע דאברהם נשא קודם כמ"ש ויקח אברם ונחור להם נשים ומשמע דמלכה גדולה מיסכה כמ"ש אבי מלכה ואבי יסכה וא"כ קשה למה אברם לקח תחלה את הקטנה ולא את הגדולה ולזה קאמר דמשום ששרי היתה סוכה ברוה"ק לכן לקחה אברם אע"פ שהיתה הקטנה.

(טעמא דקרא)

עלי שי"ה

"ביקור חולים"

במוצאי שבת האחרון יצא מרן שליט"א מביתו, לעבר בית החולים 'שיבא' שבתל השומר, סמוך לבני ברק כדי לבקר כמה חולים, ולעודדם. אחד מהם, היה הגאון המובהק, מתלמידינו של מרן בעל החזון איש זצ"ל, הרה"ג רבי יחזקאל ברטלר שליט"א, שרבינו מכירו משכבר הימים ומכבדו מאוד, רבינו טרח לבוא לחדרו ולהעתיק עבורו לרפואה שלימה.

בדרך, בין חולה לחולה, אמרו הנוכחים לרבינו כי המרחקים גדולים וכי אולי הדבר קשה מידי עבורו, נענה ואמר - הלא שכר פסיעות יש כאן, ולא אבה לנוח, כי רצה לעשות כל המצווה בריאות.

☪ ☪ ☪

"השעה ש(לא) נוספה אצל רבינו"

בתחילת השבוע, שינו בארץ ישראל את שעון הקיץ, והזינו שעה אחורה לשעון חורף, כך שזמן השקיעה מוקדם יותר (בערך בשעה 5) והלילה ארוך מאוד. הסיבה לשינוי זה, הוא על פי חוק המדינה בהתאם לחישובים שונים של כלכלה ועוד סיבות שונות.

כמה וכמה שאלו אותי, הלא סדר יומנו של רבינו מחושב הוא מאוד בכל רגע ורגע, ואם כן, מה הוא עושה בשעה 'המיוחדת'... אכן הקושיא אינה במקומה... מעולם לא הזינו רבינו את השעון בביתו, וגם לא הזינו בבית מדרשו 'לדרמן' את השעון. שם, תפילת מנחה כל השנה בשעה שתים עשרה וחצי, ובשעה שתים לפנות בוקר הוא כבר קם. השעון לא משתנה וגם סדר היום לא.

אצל הסובבים הכל משתנה בגלל השעה, וזמן מנחה בקיץ הוא בשעה אחד ושלושים... פעם שאלו את רבינו על מנהגו זה, וענה בקיצור 'וכי משום שהמשוגעים בממשלה החליטו להזיז את השעון עלי לשמוע להם'...?

אלא, שנהוג זה לא פעם גרם לבלבולים משונים. קרה, ורבינו קבע בברותא עם פלוני לפי השעון 'הרגיל' והלה הבין שהכוונה לפי שעון העולם, ואיחר בשעה... וכן כשקבעו עם רבינו לבוא לשמש כסנדק בכרית בשעה פלונית, הוא סבר שהכוונה כפי השעון שלו שהוא הנורמלי כי אין משנים אותו... והיה צריך כל פעם להבהיר בדיוק לפי איזה שעון מתכוונים.

פעם אחת, קרה שרבינו דיבר בשבח החלפת השעון... היה זה בתקופה שלפני כעשור וחצי שנים, שאז קיבל רבינו בקביעות קהל כל ערב בין השעות 9-10, וכשהחליפו את השעון לשעון קיץ, אצל רוב העולם זה היה כבר מאוחר מאוד, כי אצל העולם השעון זו קדימה וב11 בלילה קשה לבוא, ובפרט מחוץ לעיר באותם שנים. או אז התבטא רבינו - הנה רווח אחד יש מהשעון שמוזיזים, שעל ידי זה פחות אנשים באים ואני יכול ללמוד עוד חצי שעה...

דבר העורך

רצית משהו?

כשרבינו שליט"א רצה להמחיש את עצמת השקיעות בלמוד, ספר רבנו:

"זכורני שהחזון איש נצרך לעבר נתוח, ואין שאין לו צורך בהרדמה, הוא יחשוב בלימוד ולא יחוש את הכאב. ואכן כך הוה. במשך כל זמן הניתוח היה החזון איש שקוע בלמוד ולא הרגיש דבר מכל הנעשה עמו".

מה נעים הדברים למי שאמרם! רבנו עצמו בשעת לימודו אינו מודע כלל למתרחש סביבו. כשנכנס אדם ורוצה לדבר עמו, עליו לעמד לידו זמן רב עד שרבנו יבחין בנוכחותו.

"לא אחת ולא שתים ארע שהגעתי לשאול את רבנו דבר מה", מספר אחד מבני הבית. "נעמדתי לידו, וכשנראה היה שעצר לרגע מלמודו שטחתי בפניו את השאלה. כשסימתי לשאול עמדתי שותק, ממתין לתשובה. רבנו המשיך ללמד עוד דקות ארוכות, ולפתע הבחין בי עומד לידו. 'רצית משהו?' התענין. הוא אפילו לא שמע את השאלה..."

וזו אינו תופעה חדשה. כבר לפני שנים רבות עמד החזון איש על גודל שקיעותו של רבנו בלימוד. היה זה בשנות בחרותו, כאשר הגיעו לסוכתו של החזון איש לברר עליו לצורך שידוך. רבנו עצמו שהה אז עם החזון איש בסוכה, ורצו לבקש ממנו לצאת. נענה החזון איש ואמר: "אין צרך לומד לו לצאת, כשהוא יושב ולומד הוא אינו שומע כלום..." (רבי חיים)

נכנסנו השבוע לזמן חורף הבעל"ט נתחזק

כולנו בלימוד התורה מתוך שקיעות

ובהתמדה ללא הפסק והפרעה כלל.

בברכת שבת טובה

בחק שבת טובה (ב"ב)

שו"ת מעיניני הפרשה

"את קשתי נתתי בענן והיתה לאות ברית ביני ובין הארץ" (בראשית ט, יג)

ש. כשרואים קשת בשמים האם מותר לצלם זאת.

ת. אין ראוי.

ש. במשנה ברורה מבואר שאסור לומר לחברו שיש קשת. מדוע שלא יאמר, הרי כל המטרה בקשת זה לעורר את הציבור לחזור בתשובה, א"כ מדוע שלא יאמר שיש קשת המרמז לשוב בתשובה.

ת. מבשר בשורה רעה.

ש. האם מי שראה קשת יכול לברך בקול רם הברכה ועי"ז ידעו אחרים שיש קשת.

ת. אולי.

ש. אם אסור לברך בקול רם את הברכה על הקשת באופן שדרך זה מודיע לאחרים שיש קשת כשלא יודעים, כיצד ינהג אדם שנוהג לומר ברכה ליד אדם אחר שיענה אמן על ברכותיו, ועתה רואה קשת ורוצה לברך הברכה ליד חבר שלא רואה הקשת ואם יברך הברכה לידו על מנת שיענה אמן, דרך זה יגלה לחבירו שיש קשת, א"כ כיצד יברך.

ת. אין קפידא.

ש. האם הברכה על קשת צריך לברך תוך כדי דיבור מזמן שראה הקשת, וברגע שכבר אין את הקשת, אי אפשר לברך, או מכיון שכבר ראה קשת והתחייב בברכה יוכל לברך אח"כ.

ת. יברך מיד.

ש. מדוע סיבב הקב"ה שמראה הקשת יהא בכמה גוונים יפים, הרי הקשת מראה על חרון אף שהקב"ה היה רוצה להביא מבול לעולם לולי הברית שהבטיח.

ת. כדי שיסתכלו.

ש. לכאורה צריך ביאור, מה שייך לומר כדי שיסתכלו, הרי מובא בשו"ע סימן רכח' שאסור להסתכל ביותר על הקשת, א"כ ברגע שהוא בכמה גוונים יפים זה מושך להסתכל על היופי, והיה יכול לעשותה בצבע אחר שמראה על חרון אף וגם היו מסתכלים.

ת. לראות צריך.

ש. מי שראה קשת והתחייב בברכה ואין לפניו סידור לברך הברכה, האם יכול לברך כשיגיע לבית הכנסת או לביתו כי כבר התחייב בברכה, באופן שיודע שהקשת עדיין נמצא בשמים.

ת. לא נהוג.

ש. מי שראה קשת ועד שבירך כבר נעלם הקשת, האם יכול לברך, כי הקשת רק היכי תימצא לברכה, ועד כמה שמברכים להקב"ה שזוכר, יוכל לברך גם אחרי כן, או לא.

ת. רק אם התחיל.

ש. ידוע שהקשת היא חצי עיגול ולא ישר. בודאי שכל דבר שהקב"ה עושה יש לזה טעם. ילמדנו רבינו שליט"א מהו הטעם והרמז בחצי עיגול של הקשת באופן זה ולא ישר.

ת. מלמד על טבע העולם.

ש. עוד ילמדנו רבינו שליט"א, ידוע שבקשת יש שבעה צבעים, וגם זה לא סתם, מה הענין שיהא בקשת את כל השבעה צבעים.

ת. על כל מיני מדות שיש באדם. (ועי' זוה"ק ח"ג רט"ו)

ש. עוד ילמדנו רבינו שליט"א, מדוע הקשת בצורה של חצי עיגול ולא עיגול שלם.

ת. כי אין דבר שלם בעולם (מלבד התורה).

ש. באופן שהיה רק חלק מהקשת ובירך על הקשת בלי שם ומלכות, כי לא ידע אם צריך לברך, וקצת אח"כ ראה את כל הקשת, האם יברך עתה בשם ומלכות, או שמספק יצא בברכה שאמר מקודם בלי שם ומלכות.

ת. כן.

ש. מי שראה פעמיים קשת הן בשחרית והן בצהרים שזה ודאי קשת אחרת, האם חייב לברך שוב אפילו שזה אותו היום, כי זה קשת אחרת.

ת. לא.

ש. שאלתי לרבינו שליט"א מי שראה פעמיים ביום קשת הן בשחרית והן בצהרים שזה ודאי קשת אחרת, האם חייב לברך שוב אפילו שזה אותו היום, ורבינו שליט"א תירץ שלא. האם דעת רבינו שליט"א היא גם באופן שנתפזרו העבים בין הקשת של הבוקר לקשת בצהרים, והיה בינתיים היסח הדעת, שבכל גווי לא חוזר שוב על הקשת השניה, או שבכה"ג שהיה היסח הדעת ונתפזרו העבים, כן יצטרך לברך שוב.

ת. אינו חידוש אצלו.

ש. האם יש צד לדמות אופן כזה לדין של ברקים ורעמים שאם בירך בבוקר על רעמים והיה היסח הדעת ונתפזרו העבים ואח"כ שוב באו עננים ושמע רעמים שיכול לברך, כי זה לא מה שהיה בבוקר, וכך לגבי הקשת, מה שעתה זה משהו חדש, ובפרט שהיה היסח הדעת, או שלא דומה.

ת. אולי.

ש. באופן שיש רק חלק מהקשת ואין חצי עיגול, האם אפשר לברך על הקשת.

ת. כן. (ועי' ביה"ל סי' רכ"ט ד"ה הרואה)

(קונטרס עזרת אליעזר)

הערות הקוראים

לכבוד מכון "דברי שי"ח", קודם כל תודה רבה על כל הגליונות, שגורם לנו עונג שבת מידי שבוע.

ברצוני להעיר על מה שהבאתם שבוע שעבר מטעמא דקרא להסביר את בעצבון תאכלנה כל ימי חיך להביא ימות המשיח, כמו שר' בחיי מפרש לגבי הנחש.

עי' חזקוני (ה' - כ"ט), על ויקרא את שמו נח לאמור, זה ינחמנו ממעשינו ומעצבון ידינו, (שהכין כלי מחרישה כדפירש"י, והיה הראשון שנולד בפיוסוק אצבעות כדפי' הרא"ש בשם ר"י החסיד), כי שנות אדם כלו לתולדות נח, והרי נאמר לאדם ארורה האדמה בעבורך כל ימי חיך!

וכע"ז ברשב"ם, שנח היה ראשון לנולדים אחר מיתת אדם. (וצע"ק כי נולד ק"ו שנה אחרי מיתת אדה"ר).

ובאברבנאל מסביר למה אכן לא דורשים כאן כל ימי חיך כנחש, כי כאן כתוב עוד עד שובך אל האדמה וגו'.

בברכת התורה

ברוך אברהם ראזענבערג - ניו יורק

הערת המערכת:

אכן החזקוני ועוד פירשו כל ימי חיך רק על חיי אדם הראשון ושבעים פנים לתורה אבל מה שהביא לבסוף מהפסוק עד שובך אל האדמה א"ז קו' על רבנו כי יתכן דזה קאי רק עמש"כ בפסוק י"ט בזיעת אפיך וגו' אבל מש"כ בפסוק י"ז בעצבון תאכלנה זה קאי נמי לימות המשיח כמ"ש רבנו.

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: 0573145900@okmail.co.il או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל הערות והארות וכן עובדות ושו"ת מרבינו

להנצחות ולתרומות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק